

21.11.2019

EOAK/5471/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

ETSINTÄ VÄÄRÄSSÄ OSOITTEESSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli sitä, että poliisipartio tuli ilman lupaa hänen asuntoonsa ja tutki sen.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Lähtökohdat

Tapahtumatiedot käyvät ilmi saadusta selvityksestä. Poliisipartio sai hätäkeskukselta kiireellisenä ilmoituksen mahdollisesta väkivaltatilanteesta asunnossa. On kiistatonta, että poliisipartio meni ensin väärään osoitteeseen kantelijan asuntoon, vaikka kantelijalla ei ollut mitään tekemistä poliisin tehtävän kanssa.

Poliisilain 2 luvun 6 § kuuluu seuraavasti.

Poliisimiehellä on oikeus päästä kotirauhan tai julkisrauhan suojaamaan tilaan tai muuhun paikkaan tai tilaan tai muuhun paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä, taikka kulkuneuvon ja suorittaa siellä tarvittaessa etsintä, jos on perusteltua syytä olettaa, että:

- 1) henkeä, terveyttä tai henkilökohtaista vapautta vaarantava tai huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttava teko tai tapahtuma on välittömästi uhkaamassa tai käynnissä;
- 2) joku on jo tapahtuneen rikoksen tai onnettomuuden taikka muun vastaavan syyn vuoksi välittömän avun tarpeessa; tai
- 3) etsinnässä löytyy kuollut henkilö.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämättömän vaaran tai vahingon estämiseksi taikka räjähdysaineiden, aseiden tai muiden vaarallisten aineiden ja esineiden etsimiseksi ja haltuun ottamiseksi.

Muissa kuin kiireellisissä tilanteissa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan pääseminen edellyttää päällystön kuuluvan poliisimiehen määräystä.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Osoitteen selvittäminen

Ensin on arvioitava sitä, toimiko partio huolimattomasti selvittäessään kohdeasunnon osoitetta.

Poliisilaitoksen lausunnon mukaan partio ei ensin löytänyt oikeaa hätäkeskuksen antamaa osoitetta, koska sitä ei ollut hätäkeskuksen, eikä poliisin karttajärjestelmissä asuinalueen ollessa niin uusi. Selvityksen perusteella molemmat osoitteet ovat sijainneet Keimolankaarten varrella,

niin - - - (oikea osoite) kuin myös - - - (väärä osoite). Rakennukset ovat Keimolankaarten suuntaisesti. Kantelijan osoite on - - - – myös - - - on Keimolankaarten varrella ja n. 350 metrin päässä oikeasta osoitteesta.

Vanhemman konstaapelin mukaan ”poliisin järjestelmässä [POKE] näkyi hätäkeskuksen antaman tehtävän osoitteena - - -, koska kyseistä osoitetta ei näy poliisin eikä hätäkeskuksen järjestelmissä, asuinalueen ollessa niin uusi. Molemmat osoitteet, sekä - - -, että - - - ovat Keimolankaarten varrella, joten emme pystyneet sanomaan missä kohtaa Keimolankaarretta osoite on, ja onko osoite Keimolankaarre vai - - -. Rakennukset kulkevat Keimolankaarten suuntaisesti ja menimme poken kartan mukaan osoitteeseen, jonka oletin olevan oikea. Ulko-ovella vastaan tuli talon asukas, jonka avulla pääsimme sisään rappuun. Kysyin asukkaalta, onko jostain asunnosta kuulunut meteliä/tappelun ääniä. Asukas kertoi kuulleensa jostain asunnosta meteliä. Menimme asunnon ovelelle, joka talon-, rapun- ja asunnonumeron mukaan vastasi tehtävän mukaista osoitetta.”

Kun partio sitten kantelijan asunnon tarkastettuaan huomasi, ettei se voinut olla oikea kohde, niin partio tarkasti tehtävän osoitteen ja huomasi sen olevan väärä. Saadun selvityksen mukaan tämän jälkeen on menty - - - osoitteeseen.

Perusongelma näyttää olleen se, että tarkkaa osoitetietoa ei ole löytynyt partion käytössä olleista sähköisistä järjestelmistä. Toisaalta väärässä asunnossa käynnin jälkeen oikea osoite on löytynyt. Käytettävissäni olevasta selvityksestä ei käy tarkemmin ilmi, miten ja kuinka pian tämä onnistui. Sen, että varmaa osoitetietoa ei löytynyt järjestelmistä, voisi katsoa puhuvan myös sen puolesta, että partion olisi tullut ennen kantelijan asunnon tarkastusta yrittää tarkemmin varmistua oikeasta osoitteesta.

Pidän väärässä osoitteessa kotirauhan piirissä toimitettua etsintää lähtökohtaisesti vakavana virheenä. On kuitenkin otettava huomioon, että partion tehtävä oli kiireellinen. Lisäksi partio sai - - - rappuun mennessään tietoa jostain asunnosta kuuluneesta metelistä. Saadun selvityksen mukaan partio on myös selvittänyt toimintansa perusteet kantelijalle ja pahoitellut aiheuttamaansa häiriötä. Myös poliisilaitos on lausunnossaan pahoitellut tapahtuneesta kantelijalle aiheutunutta mielipahaa.

Näistä syistä pidän tässä tapauksessa riittävänä, että kiinnitän partion johtajana toimineen vanhemman konstaapelin huomiota huolelliseen saadun tehtävän tietojen varmistamiseen.

3.2.2 Suostumus

Vanhempi konstaapeli ja nuorempi konstaapeli toteavat, että asunto tarkastettiin kantelijan suostumuksella. Kantelija puolestaan arvostelee sitä, että asunto tarkastettiin ”ilman lupaa”.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että suostumus on pidättämistä lievempien pakkokeinojen ollessa kysymyksessä katsottava sinänsä lainvastaisen pakkokeinon oikeuttavaksi perusteeksi. Näin olisi erityisesti silloin, kun toimenpide tehdään lähinnä asianosaisen omassa intressissä, esimerkiksi kun hän itse haluaa puhdistautua epäilyksistä. Ollakseen pätevä suostumuksen on oltava paitsi vapaaehtoinen, myös annettu olosuhteissa, joissa suostuja on selvillä siitä, ettei hänellä ole laillista velvollisuutta alistua toimenpiteeseen (Helminen ym.: Esitutkinta ja pakkokeinot s.760).

Ei ole tarkkaa selvitystä sisääntulotilanteesta ja pyynnöstä tutkia asunto. Epäselväksi jää myös se, katsoiko vanhempi konstaapeli, että asunto olisi tutkittu poliisilain 2 luvun 6 §:n nojalla, vaikka kantelija olisi kieltänyt sisäänpääsyn. Joka tapauksessa katson, että suostumukseen pakkokeinon oikeuttamisperusteena on suhtauduttava hyvin varauksellisesti. Tavallinen kansalainen voi helposti kokea poliisimiehen kysymykset kehotukseksi tai käskyksi. Poliisimiehen ei mielestäni tulisikaan

itse ottaa esille mahdollisuutta pakkokeinon käyttämiseen kohteen suostumuksella, vaan hänen tulisi tyytyä arvioimaan, ovatko lain säätämät edellytykset pakkokeinon käytölle täyttyneet vai eivät, jos pakkokeinon käyttöä harkitaan. Jos kuitenkin toimenpiteen kohde itse esimerkiksi kotietsintää haluaa, tulisi hänelle aina selvittää, että hänellä on oikeus ilman haitallisia seuraamuksia myös kieltäytyä siitä.

Tässä tapauksessa poliisipartio on selvityksen mukaan voinut nähdäkseni lähteä siitä, että poliisilain 2 luvun 6 §:n mukaiset edellytykset päästä asuntoon olivat käsillä. Näin ollen asia ei tältä osin anna minulle aihetta muuhun kuin, että saatan vanhemman konstaapelin tietoon edellä toteamani suostumuksen merkityksestä.

3.2.3 Menettely muutoin

Katson, että ei ole aihetta epäillä, että vanhempi konstaapeli olisi ylittänyt harkintavaltansa, kun hän katsoi, että kyse oli poliisilain 2 luvun 6 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla kiireellisestä tilanteesta, jolloin hän on voinut päättää asuntoon menosta, eikä ole tarvittu päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräystä.

Poliisilain 2 luvun 7 §:n mukaan tuon luvun 4-6 ja 6a §:ien nojalla suoritetuista toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä vastaava merkintä muuhun asiakirjaan. Vaikka vanhempi konstaapeli on kertonut kantelijan suostuneen asunnon tarkastamiseen, katson, että tätä pykälää on edellä suostumuksesta esittämänikin huomioon ottaen sovellettava. Lainkohdan esitöissä on todettu, että sanalla "vastaava" korostettaisiin sitä, että mikä tahansa merkintä ei ole riittävä, vaan toimenpiteet on kirjauksessa selostettava riittävästi ja tarpeellisessa laajuudessa (hallituksen esitys 224/2010 vp s.78).

Saadun selvityksen mukaan kantelijan asunnon tarkastamisesta ei ole laadittu pöytäkirjaa eikä siitä ole tehty muuhunkaan asiakirjaan vastaavia merkintöjä, joissa toimenpiteet olisi selostettu tarpeellisessa laajuudessa. Ainakaan poliisin tehtäväilmoituksesta (ns. keikkalappu) ei käy ilmi tietoja kantelijan asunnon tarkastamisesta. Kiinnitän partionjohtajana toimineen vanhemman konstaapelin ja poliisilaitoksen huomiota poliisilain 2 luvun 7 §:n mukaiseen kirjaamisvelvollisuuteen.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.1–3.2.3 esittämäni käsitykset saadun tehtävän tietojen huolellisesta varmistamisesta, suostumuksen merkityksestä ja kotirauhan piirissä tehtävän etsinnän kirjaamisesta vanhemman konstaapelin tietoon. Kiinnitän myös poliisilaitoksen huomiota etsinnän kirjaamisesta kohdassa 3.2.3 lausumaani.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni vanhemmalle konstaapelille ja poliisilaitokselle.